

Regeringskansliet, Justitiedepartementet

Diarienummer:
IMY-2024-17236

Ert diarienummer:
Ju2024/01720

Datum:
2025-03-06

Yttrande över Polismyndighetens hemställan om ändring av bestämmelserna om gemensamt tillgängliga uppgifter i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område

Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) har granskat förslagen i Polismyndighetens hemställan huvudsakligen utifrån myndighetens uppgift att arbeta för att människors grundläggande fri- och rättigheter skyddas i samband med behandling av personuppgifter.

Sammanfattning

IMY tillstyrker att definitionen av vad som anses utgöra gemensamt tillgängliga uppgifter ändras men anser att ändringen endast ska ta sikte på uppgifter i underrättelseverksamheten utifrån de konkreta behov som Polismyndigheten har redogjort för i sin hemställan. Vi föreslår även ett språkligt tillägg ("särskilt") för att markera den avgränsade kretsen på ett tydligare sätt.

Förslaget om att slopa varje kvalifikationskrav när uppgifter om en person som kan antas ha samband med brottslig verksamhet får göras gemensamt tillgängliga i underrättelseverksamheten kräver noggranna överväganden och en mer allsidig belysning än vad som är möjligt inom ramen för detta ärende. Frågan bör hanteras inom ramen för den översyn av lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område (polisens brottsdatalag) som regeringen nyligen har aviserat.

IMY pekar i sitt remissvar slutligen på att det kan finnas skäl att överväga om en tidsgräns bör uppställas för hur länge uppgifter som längst får behandlas utan att någon bearbetning av uppgifterna har genomförts, när de har gjorts gemensamt tillgängliga.

Postadress:
Box 8114
104 20 Stockholm

Webbplats:
www.imy.se

E-post:
imy@imy.se

Telefon:
08-657 61 00

Synpunkter på hemställan

Avsnitt 5.2 Ändrad definition av gemensamt tillgängliga uppgifter

Förslaget innebär att definitionen av gemensamt tillgängliga uppgifter ändras på så sätt att uppgifter som endast en avgränsad krets personer har rätt att ta del av inte är att anse som gemensamt tillgängliga.

IMY har förståelse för att den nuvarande skrivningen hindrar en effektiv verksamhet på ett omotiverat sätt då den inte gör det möjligt för t.ex. medarbetare vid en deskfunktion inom Polismyndighetens underrättelseverksamhet att omhänderta inflödet av uppgifter till myndigheten i ett inledande skede utan att uppgifterna anses vara gemensamt tillgängliga. IMY ser därför ett behov av att regleringen ändras. Det är dock angeläget att det även fortsatt rör sig som en begränsad krets och att förslaget till ändring speglar de behov som läggs fram.

Den föreslagna ordalydelsen "endast en avgränsad krets personer" riskerar enligt IMY:s uppfattning att omfatta fler situationer än vad som är nödvändigt enligt Polismyndighetens egen problembeskrivning, som endast tar sikte på exempel i underrättelseverksamheten. Vi föreslår därför att ändringen endast avser sådan verksamhet och att 3 kap. 1 § första stycket polisens brottsdatalog får följande lydelse:

Detta kapitel innehåller särskilda bestämmelser för behandling av personuppgifter som görs eller har gjorts gemensamt tillgängliga med stöd av 2 §. Uppgifter som

- a) endast ett fåtal personer har rätt att ta del av, *eller*
- b) *en särskilt avgränsad krets personer har rätt att ta del av för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet*

anses inte som gemensamt tillgängliga.

Vad som ska anses utgöra en *särskilt* avgränsad krets personer bör så långt det är möjligt preciseras genom exempel i förarbetena och kan t.ex. omfatta desk- och beredningsverksamhet.

Utöver desk- och beredningsverksamhet anger Polismyndigheten att även "vissa typer av tidsbegränsade underrättelseärenden, underrättelsesamordning samt informatörsverksamhet" är verksamheter där personuppgiftsbehandlingen inte kan uppfylla de krav som ställs på behandling av gemensamt tillgängliga uppgifter (sid. 17). Skälen till att dessa verksamheter inte kan uppfylla kraven utvecklas dock inte närmare av Polismyndigheten. Detta behöver därför klarläggas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Polismyndigheten anser vidare att ett på förhand bestämt maxantal personer inte ska vara styrande för bedömningen av om personuppgifter ska anses gemensamt tillgängliga eller inte (sid. 18). IMY har förståelse för den uppfattningen. För att undvika att bestämmelsen tillämpas alltför extensivt anser dock IMY att det bör övervägas huruvida det av förarbetena åtminstone bör framgå ett ungefärligt antal personer som normalt utgör ett tak. En risk är annars att Polismyndighetens personuppgiftsbehandling inte lever upp till kraven enligt artikel 6 och 7.1 i dataskyddsdirektivet. En alltför vid definition riskerar även att urholka syftet med att ha en reglering där det görs åtskillnad mellan gemensamt tillgängliga uppgifter och ej gemensamt tillgängliga uppgifter, nämligen att omgärda uppgifter som behandlas av

fler än ett fåtal personer med särskilda krav eftersom sådan behandling typiskt sett innebär ökade risker för intrång i den personliga integriteten.¹

En utvidgning av vad som ska anses vara ej gemensamt tillgängliga uppgifter medför enligt Polismyndigheten att uppgifter kan bearbetas och analyseras på kortare tid inom t.ex. en deskenhet. IMY anser därför att det bör övervägas om regleringen om längsta tid för behandling av uppgifter som inte har gjorts gemensamt tillgängliga kan kortas (4 kap. 2 § polisens brottsdatalag).

Avsnitt 5.3 En förändring av kraven för att få göra uppgifter gemensamt tillgängliga för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet

För att göra fler personuppgifter gemensamt tillgängliga i underrättelseverksamheten föreslår Polismyndigheten att kvalifikationskraven på den misstänkt brottsliga verksamheten tas bort. Polismyndigheten anser vidare att även om varje personuppgiftsbehandling måste kunna motiveras med ett behov, behöver den föreslagna behovsbedömningen kunna göras på en "mer allmän nivå". Det anges även att det inte bör krävas en "detaljerad prövning avseende den enskilda individens koppling till specifik brottslighet för att få göra personuppgifter gemensamt tillgängliga" (sid. 25).

IMY ser risker med förslaget för enskilda individer. Om kvalifikationskraven i 3 kap. 2 § första stycket 1 polisens brottsdatalag tas bort, samtidigt som den föreslagna behovsbedömningen i bestämmelsen ska göras på en "mer allmän nivå" och det införs en lättnad gällande kravet på prövningen av den enskildes samband med misstänkt brottslig verksamhet, ökar risken att Polismyndigheten kartlägger människor i underrättelseverksamheten utan att det finns ett faktiskt behov av uppgifterna.

IMY anser att Polismyndighetens jämförelse med kamerabevakning inte är adekvat i detta sammanhang. Det beror på att det i underrättelseverksamheten ofta är möjligt att undvika att behandla uppgifter om personer som inte kan antas ha samband med brottslighet, till skillnad från kamerabevakning.

Att det inte finns några särskilda krav på brottslighetens kvalificeringsgrad för Säkerhetspolisen är enligt IMY inte heller ett skäl för att i sig ta bort kvalifikationskraven för Polismyndigheten, bl.a. med tanke på myndigheternas olika uppdrag och att Säkerhetspolisens verksamhet till sin natur är sådan att informationen sprids i avsevärt mindre utsträckning än inom Polismyndigheten.² Det går därför inte att utan en närmare analys föra över den reglering som har valts för Säkerhetspolisens del till Polismyndigheten.

Mot denna bakgrund anser IMY att frågan kräver noggranna överväganden och en mer allsidig belysning än vad som möjligt inom ramen för detta ärende, lämpligen som en del av den översyn av polisens brottsdatalag som regeringen nyligen har aviserat.

Avsnitt 5.4 Undantag från vissa av upplysningskraven för gemensamt tillgängliga uppgifter

IMY har inget att invända mot förslaget att byta ut rekvisitet "ska" mot "så långt det är möjligt" i 3 kap. 4 § första och andra stycket polisens brottsdatalag.

Vad gäller förslaget om ett nytt tredje stycke i 3 kap. 4 § polisens brottsdatalag har IMY förståelse för svårigheterna med att uppfylla kraven på särskilda upplysningar så länge

¹ Jfr t.ex. prop. 2009/10:85 s. 132 och 336.

² Jfr prop. 2018/19:163 s. 87 och prop. 2009/10:85 s. 264.

bearbetningen av uppgifterna inte har skett. IMY anser dock att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet bör övervägas om en tidsgräns bör uppställas för hur länge uppgifter som gjorts gemensamt tillgängliga som längst får behandlas utan någon bearbetning av uppgifterna har genomförts. IMY ser positivt på kravet om åtkomstbegränsning till särskilt angivna tjänstemän.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Eric Leijonram efter föredragning av juristen Elisabeth Hedborg. Vid den slutliga handläggningen har även rättschefen David Törngren, avdelningschefen Charlotte Waller Dahlberg och enhetschefen Jonas Agnvall medverkat.

Eric Leijonram